

DRÖMDIALOG

MEDLEMSBLAD FÖR DRÖMGRUPPSFORUM

Nr 2 1996

Klockaregården 3 november 1996

Monte 80 år!

Det är många medlemmar i Drömgruppsforum som har uppmärksammat Montes 80-års-jubileum och skickat artiklar, dikter och bilder för att gratulera honom. Det har blivit en varm manifestation

från hans vänner i Sverige. Ja, det har kommit så många bidrag att det fyller även nästa nummer av Drömdialog. Jag vill tacka er alla!

Red.

Red. Gunvor Ljung-Elthammar, Klockaregården, 276 45 Löderup, 0411-246 05

The Maestro and his Masterpiece

Monte, Maestro of Mind
Magnificent in Merits
Missionary of Mankind
Mediating Messages
Maintaining Metaphores
Mirroring Myths.

Miraculus Method
Motivating Members
Memorizing Moments
Minutes of Magic
Mental Material

Method of Monte
Merciful Meaning

Ann Malmquist

ENKÄTEN OM MEDLEMMARNAS DRÖMARBETSAKTIVITETER 1995

Det har varit spännande att ta del av de rapporter som kommit in. Det är mycket vi gör tillsammans.

Några svar saknar jag jag ännu.'Det är ju meningslöst att göra en sammanställning, om inte alla är medräknade. Ett svarsformulär finns i förra numret av Drömdialog. Behöver någon ett nytt, skickar jag gärna det.

Jag ser fram mot resterande svar, så att jag kan ställa samman dem och berätta i nästa Drömdialog, Vi har 1994 att jämföra med, och snart är det dags att summera 1996.

Sven Hedenrud

IDAG, NÄR JAG TÄNKER PÅ MONTE

Många är de som har mött Monte personligen, genom hans böcker eller indirekt genom att ta del i drömgrupper eller av föreläsningar, som vi andra haft. Ingen modern bok om drömmar - utom möjligen inom snäva skolbildningar - kan låta bli att beröra Montes arbete. En metod är för alltid förknippad med Montes namn. Minne har han ett gott, och i mångas minnen skall han leva.

Ordning av djupare slag lär han oss ana, skönja, skåda i det till synes kaotiska. Vetenskapsmannens drift att bringa ordning kunde stannat i just detta, men hos Monte är den parat med en omsorg om den levande, sårbara, skapande enskilda människan. Den ordnade kunskapen blir något ännu större: vishet.

Nyfikenheten blir aldrig taktlös hos Monte. Lusten att låta metaforer och symboler dansa fram i soli och orkester får bli till uppbyggelse för deras drömmare. Nydanande är metoden, Nydanande ofta också drömmarens möte med drömmen.

Tillit är Montes grundhållning, professionellt gestaltad i metoden. Det är inte fråga om en lätt duperad tillit. Den når långt under ytan. Så räcker den också in till en trofasthet, som han växlar ut i gästfrihet och generositet.

Envetet har Monte - bland alla möjliga alternativ - behållit drömarbete som sitt huvudintresse, Man måste förstå, att det också finns ett moment av offer i den satsningen. Existentiell är den, en kamp för de djupaste livsvärdena. Entusiasmen och humorn har djupa källsprång.

Tack, Gud, för Monte!

Sven Hedenrud

Minnen och reflektioner till Montague Ullmans 80-års dag.

"Hello, are you Dr. Ullman?", "Yes, come in!". Året är 1974 och platsen ett studenthem i Göteborg. Jag söker upp professor Montague Ullman, som vänligt visar mig in i studentlägenheten. Där bor han tillfälligt med sin fru, de har just anlänt till Sverige för att undervisa vid Göteborgs Psykoterapiinstitut under två års tid. Monte var då 58 år gammal och jag 28, i år är han 80 år och jag 50. Visst känns det märkligt. Montes ankomst till Sverige har varit betydelsefull för många av oss, och för Monte själv.

Den första föreläsningen av Monte vid vår nystartade psykoterapiutbildning genomfördes i litet skumt rum med trasiga stolar och slitna väggar på Första Långgatan i Göteborg, distriktet är något av Göteborgs Brooklyn. Standarden måste ha varit bekant, det tänkte jag senare när jag besökte Monte i New York 1977. Monte var i alla fall artig och reagerade inte på den beklämmande omgivningen.

Jag minns att han var mycket väl förberedd, som inför en aulaföreläsning vid universitetet. Det var dock bara 4-5 studenter närvarande. Pedagogiskt och initierat berättade han bland annat om Andras Angyals syn på neuroser och om att han i Angyals synsätt till slut funnit ett sätt att se på psykopatologi och psykoterapi som han kände sig hemma med. Han förde fram några distinktioner som gjorde intryck: mellan sorg och depression, ilska och hat, osv. Det var väldigt tillfredsställande att ha fått Monte till Göteborg, vi kände genast att vi hade börjat vår undervisningen med kvalitet.

För oss studenter var detta inledningen till en bekantskap med flera verkligen fina föreläsare och handledare. Förutom Monte minns jag framförallt cubanen Adolpho Cachiero (bosatt i New York), som med ovanlig närvaro och känslighet introducerade ett psykoanalytiskt arbetssätt med psykosproblematik utifrån den än idag i Sverige okände Hyman Spotnitz uppfattningar. Med Monte, Adolpho och andra från Nord- och Sydamerika kände vi att vi f.f.g. i 'Götteboss historia' skulle lyckas att grunda och driva en hel utbildnings- och en mottagningsenhet för psykoterapi. Helt i privat regi, dessutom med oss studenter som ledare och ansvariga. Ekonomiskt baserade vi Montes och de andras löner på (idag helt försvunna) cirkelbidrag från "Kursverksamheten vid Göteborgs Universitet", alltså ett folkbildningsförbund. Vi hade exklusivt små undervisningsgrupper, på 4-6 personer, dvs. inte större än handledningsgrupperna. Utbildningen skulle vara under fem år. Monte skulle stanna i två år, sedan ersättas med någon annan.

Vi flyttade snart till nya finare lokaler, men Montes seminarier hölls under det första året i lägenheten som Janet och han hyrde. Jag minns än Janets glada ansikte och starkt ljusrödmålade läppar, och hur hon vänligt rullade fram en liten vagn med thekoppar till oss unga studenter. Monte fortsatte att ge mycket genomtänkta föreläsningar av hög kvalitet. Men det började besvära mig att några deltagare i seminariegruppen inte satsade på studierna på ett sätt som motsvarade Montes insats. En av dem satt och stickade sig igenom seminarierna, en annan brukade lämna in en stor Tandbergbandspelare för att under tiden åka och jobba

med båten. Jag ville byta grupp, vilket innebar att jag måste välja en annan lärare. Den grupp jag lämnade var seniorerna bland studenterna, som redan haft ett års utbildning i psykoanalytiskt orienterad terapi, vid universitetet. Senare sa Monte något som bekräftat mitt val och som gjorde mig och andra lite stolta: "The senior group was more like a junior group, the junior group was the really senior ones".

Därefter träffade jag inte Monte särskilt mycket på ett år. Men jag minns att han bjöd in några lärare för tillfälliga föreläsningar, bl.a. Harold Kelman (som skrivit fenomenologiskt om drömmar, och gett ut en stor bok om Karin Horney). Kelmans nedslag i institutet var häpnadsväckande. Han kunde, som en del analytiker, spinna långa intressanta samtal utifrån ett par av de första raderna i ett skriftligt presenterat material. Men han var så imposant att han mer framstod som en mäktig oljemagnat än som en psykoterapeut. Monte var själv lite förvånad, efteråt sa han: "I didn't know he could be that authoritarian". däremellan inskränktes min kontakt med Monte till tennismatcher med Janet. Hon var van tennisspelare och efter alla mina missar ropade hon: "Don't excuse yourself".

När jag hösten 1975 åter skulle ha Monte som lärare, nu under ett år, började han ganska omgående att minska på seminarietid för traditionell psykoanalytisk undervisning och introducerade i stället ett sätt att arbeta med drömmar som han hade börjat utveckla i USA. Det var alltså i denna grupp och i andra på institutet som Monte kom att utprova sina metoder. Vad jag senare förstod hade han tagit ledigt från ett karriärjobb i USA, visste han då att drömintresset skulle ta ny fart (efter laboratorieforskningstiden)? Långt senare kom jag att bilda mig en föreställning om hur denna förhistoria i USA, till drömgruppen, kan ha sett ut. Jag ska återkomma till detta i ett avsnitt efter denna minneskrönika.

Montes introduktion till ett nytt arbete med drömmar var mycket behaglig och inspirerande. Han presenterade ingen teori, bara ett sätt att förhålla sig till drömmar, som erkände deras face value. Teori ersattes med förmåga att vara uppmärksam för det som redan visat sig i drömmen. Förståelse premierades framför kunskap, jag uppfattar kunskap som något mer rigidt är förståelse, som kräver contextkänslighet.

I den första drömgruppen var vi alltid häpna över Montes förmåga att finna en sammanbindande problematik i våra drömmar. Han hade redan visat på samma förmåga när det gällde vårt oredigt presenterade kliniska material. Men när det gällde drömmarna hade han utvecklat en metod som vi också kunde följa.

Det var under den här intressanta hösten som tråkiga saker började hända, som påverkade Monte och oss andra. Grundaren för vårt institut, argentinarern Fiasche, som hade engagerat Monte och övriga lärare, anklagade plötsligt Monte som var en gammal vän, för att konspirera och vända oss studenter mot Fiasche. Konspirationen var helt en produkt av Fiasches fantasi. Jag arbetade i styreslen för institutet och stämde träff med Monte dagen efter ett av den tidens "stormöten", där Fiasche hade kastat ut sin anklagelse. "How do you feel?" sa Monte. "Sad and angry" svarade jag. "That's exactly the way I feel" svarade Monte. Vi återvann lite styrka. Jag tror det var var en av de tråkigaste händelserna i Montes yrkesliv. Han reste ett halvår senare i förtid tillbaka till USA och vi fick intrycket att han kanske tappat motivationen att stanna två år fullt ut. Aldrig trodde jag att jag skulle återse Monte i Sverige.

Bland annat därför åkte jag ett år senare, 1977, till USA. Monte bjöd mig att bo

i hans hus medan jag deltog i en drömgrupp. Jag kunde inte hitta fram till huset på Orlando Avenue och stoppade en polisbil. Den tog mig ända fram. Hade det kunnat hända i Sverige? Monte blev förvånad över ankomstsättet: "You are the first one that come here with a police escort!". Det var trevligt och vänligt hos Janet och Monte. Jag fick bo i ett av de utflugna barnens rum. Där fanns bl.a. en rolig tavla, ett slags collage om Monte, med anledning av hans femtioårsdag. Där framträdde han i bilder och material som tennisspelare och laboratorieforskare, som pionjär i grundandet av Clinical Mental Health Centers enligt direktiv från Kennedy´s tid. Jag minns att jag inte kände igen Monte på fotona, han hade en mycket mindre formell stil i Sverige. Under tiden hos Monte och Janet kom jag en dag hem med lite nya skjortor från Greenwich Village och jag provade dom och frågade Monte och Janet hur dom såg ut. Efter vistelsen kände jag att både dom och jag hade upplevt en smula son-förälderroller.

Tillbaka i Sverige hade jag ingen tanke på att få återse Monte men plötsligt fick jag höra av honom, han ville ha drömgrupper här. Han hade själv några kontakter och jag började att annonsera och organisera för grupper i vårt fina nya institut, Insitutet för Psykoanalytisk Terapi, dit hälften av den gamla studentgruppen flyttade efter konspirationsanklagelserna från Fiasche. Mina annonseringar inbringade jobb för två veckor i stöten, i Göteborg och i olika delar av södra Sverige fick Monte jobb. Så fortsatte det några år. En pinsam episod i min planering avslöjades under en paus i grupparbetet, när Monte gick på toaletten. Med ena handen höll han dörren bakom sig stängd. Under tiden ryckte flera kursdeltagare i dörren för att komma in. "Next year you´ve got to fix that lock".

Det var spännande att Monte nu började ha drömgrupper med s.k. lekmän, bl.a. deltog mina kamrater, som sedan fortsatte att träffas själva, helt enligt Montes ambitioner. Vad han kanske underbetonade under denna tid var betydelsen av en tränad drömgruppledare. Vi som höll på att träna oss gav han å andra sidan sällan känsla av att ha tränat färdigt. Jag tyckte på denna tid att vi skulle bilda en förening för att hålla standarden uppe. Men Monte ville då tvärtom ha en föreningsfri och frivillig samverkan mellan drömgrupper.

Monte hade snart en drömgrupp även i Stockholm, med Sylven Schmidt och hennes kollegor från den holistiska psykoanalytiska föreningen. Jag ville gärna vara med, i Göteborg var faktiskt väldigt få terapeuter intresserade. Men Sven Hedenrud fanns här och vi deltog en gång i samma grupp. Sylven var först tveksam till att släppa in mig i Stockholm, hon visste ju inte heller något om mig. Hon ringde sen och sa att hon frågat Monte om jag kunde få vara med. Han hade svarat "Ted? Oh that would be wonderful". Det gladdes och var inledningen till en betydelsefull period av erfarenheter och nya kontakter i Stockholm. Jag träffade många trevliga personer, som senare blev vänner, bl.a. Inge Widlund och Bengt Collén. Till en början träffades vi i Ulla Löfgrens hus på Runmarö. Gruppen hölls ihop av Sylven Schmidt, som efter en tid förlade våra möten med Monte till sitt kloster på Mallorca. Sylven var en charmerande värdinna och engagerad i drömgruppsarbetet, som hon bl.a. försökte överföra till Mallorca. Hon översatte "Working with Dreams" och andra böcker tillsammans med sin man Mischa Katz. DE var båda med drömgrupperna, Alcie och jag och snart kom också Inge med Louise Boman, sin blivande maka.

Jag minns hur nervös jag första gången var när jag skulle träffa Sylven och de andra gamla rävarna i Stockholm. Inför att berätta mina drömmar och leda de andra i drömgruppsarbetet. Monte var så där lagom pedagogisk när han efter min första gruppledning utbrast: "This was the worst leadership I have listnend to by

a person with such a talent for leadership". Hur som helst, jag var full av förströstan helt enkelt av den anledningen att jag märkt med vilken lätthet jag kunde ta till mig drömmar presenterade i gruppen, det var Montes metod som gjorde det möjligt.

De positiva erfarenheterna hade smittade av sig på mitt självförtroende så att jag 1978 hade börjat med egna drömgrupper, två per vecka i Göteborg. Jag hade sedan nästan varje termin nya drömgrupper. Tack vare mitt intresse för drömmar tog min blivande fru, Alice, kontakt med mig. Hon höll på att skriva om drömmar och kontaktade mig av den anledningen. Det är mycket som hänt mig tack vare drömintresset. Alcie började strax själv med drömgrupper, efter att ha börjat delta i gruppen med Sylven på Mallorca. Där var Alice talangen, Monte och dom andra var förtjusta. Jag hade fått arbeta mer för mina insikter.

Efter några år av vandring i Montes fotspår, (ja rent konkret minns jag oss som ett lite lustigt omaka par, tillgivna men olika, vandra efter varandra på olika gator), så väcktes ett intresse att själv säga något om drömmar och det omedvetna i psykoanalysen. Det fanns många olika utgångspunkter för dessa tankar, filosofiska, vetenskapsteoretiska och en önskan att medverka till att sprida lite av den klarhet kring drömtydning som Monte lagt grunden för. En av impulserna till att verkligen börja med ett avhandlingsarbete kom under en promenad med Monte i Göteborg. Ännu förvånad över skillnaden mellan drömgruppen och den mycket teoretiska psykoanalytiska kunskap jag fått ta del av sa jag till Monte: "Have you noticed that the psychoanalytic theory of development seem to be completely absent in your dreamgroup?". "Yes, I have no use for it." Svaret var väntat men ändå lite omstörtande. Den psykoanalytiska utvecklingsteorin är ju ett kraftigt utskott av teorierna om det omedvetna. Vad hade Monte egentligen för användning av teorin om det omedvetna? Han hade t.ex. en kollega, Walter Bonime som i sin bok *The Clinical Use of Dreams* om drömmar redan från början säger att han inte har någon användning av begreppet det omedvetna. Hade Monte det egentligen? Är drömmarna en kungsväg till ett inre omedvetet, till en inre scen?

Jag har under mina studier börjat ifrågasätta att drömmar tar oss inåt, att tydning är lika med att gå över en barriär från det yttre till det inre. Om man inte definerar det inre med den gräns huden är, tror jag inte förståelse av en patients dröm tar mig mer in än ut. Att förstå en dröm är lika mycket att förstå världen. Den här typen av problematik har fascinerat mig, exempelvis att Fromm menar att vi i drömmen är ointresserade av vår yttervärld. Richard Jones skriver i en av Montes böcker att drömmen visar oss våra yttre världar, genomsyrade av jagets behov. Detta är ett sätt att tala som jag tycker Montes drömlära är en del av. Fenomenologer som Maurice Merleau-Ponty menar att tänkandet är det genom vilket världen visar sig, inte en inre värld. Tänkandet, liksom drömmen skulle inte var en representation för något i den yttre världen eller i en inre (det omedvetna). Drömmen skulle inte f.o.f. vara en bild eller en föreställning, en konstruktion av någonting. Därför skulle inte heller drömmen tolkas eller översättas, från yttre till inre, från symbol till (yttre eller inre) verklighet. Nåväl, erfarenheten med Monte har lett till en för mig mångårig studie av klassiska frågor, som förhållandet mellan dröm/verklighet, inre/yttre, osynligt/synligt, tolkning/beskrivning osv, som filosofin ofta sysslat med, men som psykoanalysen också ägnat mycket uppmärksamhet åt. En dualism i psykoanalysen kring yttre och inre världar, kan ersättas med en tanke om livsvärlden, om inre och yttre som från början sammanflätat. Där ex. dröm och värld inte är två olika saker utan går ut och in i

vartannat som i en matta.

Det fenomenologiska intresset finns också hos Monte, han har rescenserat Medard Boss, schweizisk och Heideggerinspirerad psykoanalytiker som helt avvisar idén om ett omedvetet som projicerar sig i det medvetna eller på verkligheten. Och Monte citerar i förordet till Bonimes bok fenomenologen Van den Bergh, som fullständigt avvisar idén om ett inre i form av Det Omedvetna:

"The remaining question to be answered is, whether, for the explanation of the behaviour of the patients, it is necessary to draw up the hypothesis of the unconscious. [...] there is not the slightest objection to apply the adjective "unconscious" to all that escapes us. There is much therefore that is unconscious, nothing however that would lead us to assume "an" unconscious (substantive) which would be supposed to exist as a second reality behind the phantoms of healthy and the neurotic life. There is but one reality, that of life as it is lived."

Dessa tankar om att en verklighet inte döljer någon annan sannare, går emot en lång tradition av platonsk uppdelning av verkligheten, där en verklighet innehåller det den andra saknar. Människan lever enligt Platon i en grottvärld, en skuggvärld till den verkligt verkliga världen, idévärlden. På liknande sätt har Freud grundlagt en uppfattning om det medvetna (drömmen är ett exempel) som ett sken. Freud menar att: "Det omedvetna är den **egentliga** psykiska realiteten". Freud fastnar därför i en metafor/verklighetsmodell där drömmen som metafor ska översättas till något boksatvligt, i hans fall det omedvetna.

Det är med glädje och tacksamhet som Alice och jag tagit del av detta arbetsätt och de inspirerande tankar som ligger bakom.

Stort Tack och lyckönskan på 80-års dagen från oss och vår familj!

Ted och Alice

Monte-minnen från Norrbotten

Vi, en grupp entusiastiska psykoterapeuter i Boden, träffades regelbundet i en studiecirkel där vi utifrån egna erfarenheter och litteratur försökte lära oss olika sätt att handskas med drömmar. Givetvis använde vi oss av patientdrömmar som vi associerade till, lade till grund för rollspel eller gestaltade på andra sätt. På våren 1980 fick jag höra talas om en Ullman som reste runt i landet och demonstrerade en drömgrupps teknik, och efter att vi införskaffat "Working with dreams" beslöt gruppen att Montague Ullman skulle inbjudas till Dream workshops under fem dagar med deltagare från hela Norrbotten. Vi skulle således kunna bilda flera grupper där deltagarna rekommenderades att söka sig till en grupp där de ej behövde känna sig i direkt beroendeförhållande till någon, t.ex äkta makar, över- – underordnad; ett försök att minska dramatiken kring att vi skulle arbeta med våra egna drömmar.

Våra förväntningar på denne man med det svåruttalade namnet Montague hade vuxit sig stora, i synnerhet när Richard Jones, författare till vår mest lästa cirkelbok "Modern drömpsykologi", inledde sitt förord till Ullmans "Working with dreams" med orden: "Det finns antagligen ett dussin människor i världen som kan allt om drömmens och drömmandets psykologi. Montague Ullman är förvisso en av dem – kanske den främste".

När jag så en vacker förvinterdag i oktober mötte honom på stationen i Boden tog det tid innan jag upptäckte denne lille man i lågskor, klädd i sin tweedkavaj, sina många tröjor och med sin lilla resväska och portfölj. Vi var nästan ensamma kvar på den snöiga perrongen. Mitt undermedvetna revanscherade mig dock när jag i min inledningsdröm i drömgruppen läste upp min dröm: "Jag var på någon slags kurs i en folkhögskola på landet. Det var höstmörker och blåsig. Vi var samlade kring brasan efter dagens arbete. Då spridde sig en oro i gruppen och det viskades om att en varulv sprang lös ute i parken. Eftersom jag kände ett slags ansvar, tog jag en ficklampa och sprang ut för att leta efter fridstöraren. Snart såg jag en mörk skugga, jag kastade mig efter honom och det blev en vild brottningskamp. Det var en varulv men han gav efter och lommade i väg. Jag gick tillbaka till de andra och meddelade att allt var lugnt igen."

Jag hade först inte förstått något av drömmen, gruppen gjorde det desto snabbare och Monte, han hade blivit Monte med gruppen nu, hade mycket roligt och sa sig aldrig ha blivit liknad vid en varulv tidigare.

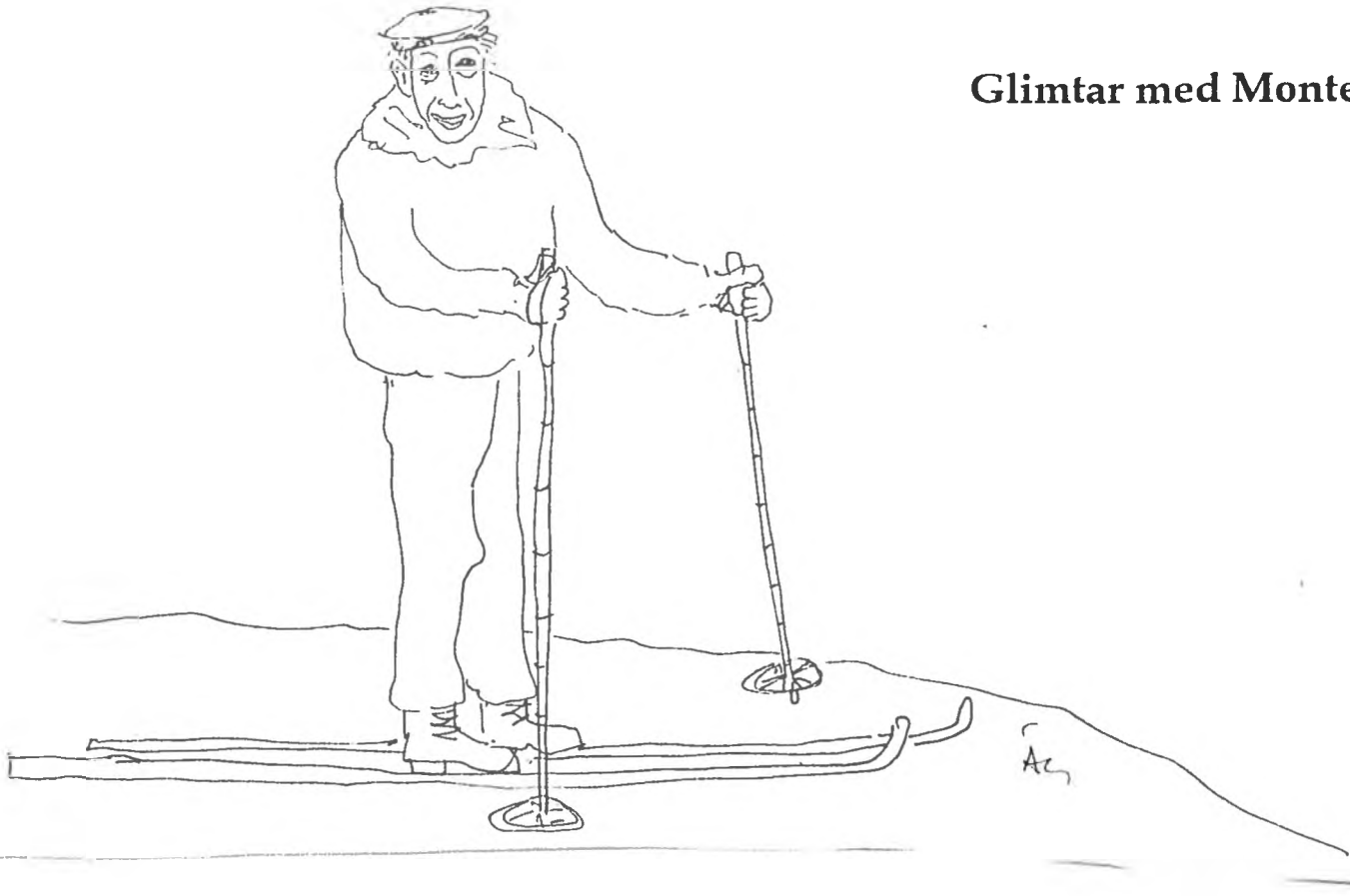
Våra drömdagar blev mycket lyckade och den fruktan som många av oss hade för att dela med sig av det mest intima, våra drömmar, bleknade snabbt och Monte blev en återkommande gäst under flera år framåt. Själv tänker jag ofta på min dröm när jag konfronteras med svårigheterna att lansera drömgruppsarbete för psykiatripersonal och inom psykoterapeututbildningen.

Det finns säkert många minnen av **en NewYorker i Norrbotten** som andra får skriva om. Här dock ett: Kristina och jag var mycket stolta över vårt hus utanför Boden med panoramautsikt över Lule älv och blånande berg. Monte som bott över hos oss meddelade drömgruppen nästa morgon att han ville dela med sig av ett drömfragment. "Jag ser ett par telefonstolpar med ledningar längs en liten väg." Han associerar till utsikten från vår balkong. Utan att här gå in på drömmen så var Kristinas och min tanke gemensam: När en NewYorker erbjuds den mest vidunderliga utsikt, uppmärksammar han ett par telefonstolpar.

Malmö oktober 1996

Måns Linde

Glimtar med Monte

* Från Joesjö i Västerbottens fjälltrakter ser vi Monte på skidor, överraskad över sin expansiva utveckling i polartrakterna.

* Det är genom våra drömmar han känner igen oss. Exv efter flera år tillsammans under drömveckorna i Norrbotten kände Monte inte igen mitt utseende, (jag hade rakat av mig skägget) men väl min röst. Monte såg vilsen ut tills jag sade att vi hade arbetat med flera av mina drömmar, en av dem handlade om en grupp kommandosoldater. Monte log och sade: "Du är Olle!"

* En annan gång talar vi om att israeler och palestinier skulle kunna arbeta med drömmar tillsammans i arbetsgrupperna om fredens villkor. - Monte hade talat om omöjligheten att hata och döda varandra efter att ha delat varandras drömmar. - Monte lovar att ställa upp som drömgruppsledare. Men breven till FN, fick aldrig något svar.

* Tillsammans med Monte blir man påverkad av hans godhet och värme. Efter de första dagarnas konkurrens i drömgruppen om drömledarskapet eller kampen om förtur att berätta sin dröm, slutade drömveckorna varje gång i ett varmt samarbetsklimat. Det gav hopp år efter år.

* Här är Monte ute på äventyr - på hundsläde i Norrbottens snöfyllda vildmarker; förtjust/skräckslagen när gruppen dragen av Sibirian Huskies kom upp i hög hastighet i branta nedförsbackar med tvära kast mellan träden och höga tjut från slädens andreman.

Wordfailed feelings apply for their meaning.¹

Dreamgroupwork with the Ullman method.

One day in June one could read in the Swedish national daily paper, DN about gene manipulation. The scientist and researcher gave voice to his astonishment and humility for what many people find paradoxical, namely that the more narrow and focused his research became, the wider and more magnificent was the perspective it opened up. "The forest," he said, "the forest has become more and more interesting with every tree I discover", using a wellknown saying: it is difficult to see the wood for the trees.

Reading this article made me think of a dreamgroup because of the similarities in the manipulation of small things within man which produce great effects when closing in on the phenomenon.

The Swedish poet Tomas Tranströmer writes in a poem entitled From March -71 in the collection "The wild market" from 1983, roughly translated for this occasion:

Weary of all them
coming with words, words
but no language
I went to the snow-covered island.
The wildness has no words.
The unwritten pages spread
out in every direction!
I come across the tracks from

the cloven feet of deer in the snow.

Language but no words.

(Trött på alla som kommer med ord, ord men inget språk for jag till den snötäckta ön. Det vilda har inga ord. De oskrivna sidorna breder ut sig åt alla håll! Jag stöter på spåren av rådjursklövar i snön. Språk men inga ord.)

In a dreamgroup, working with the Ullman method there is nothing but dreams on the agenda. Other things, no matter how interesting they might be are excluded. We start on a narrow road. Our work will take us to "the real thing" which is the truth of the dreamer. On our way we learn to listen to the dreamer and to experience how this flow of metaphorically disguised emotions finds expression in words and suddenly the message hidden within the metaphors leaps out filled with meaning!

What is this thing called dream? was the question posed by the psychiatrist and psychoanalyst Professor Montague Ullman. At that time, in the 1930's and 40's, dr Ullman and his colleagues were deeply influenced by an overwhelming interest throughout the whole of Western culture in the exis-

¹ Given at the 10th European Symposium in Group Analysis "Destruction and Desire"; University of Copenhagen, August 24-29, 1996

tence of man, in different states of consciousness, in dreams, in consciousness versus unconsciousness, in the subconscious, and so on. Looking back, it seems as if a big wave broke open the thinking of a whole culture - in artistic circles, musicians, painters, poets, filmmakers, writers, etc. and for people close to the Arts.

Professor Montague Ullman and his colleagues started to work scientifically to find the answer to the question and when, at the beginning of the 50's, they were able to set up a dreamlaboratory where their subjects could sleep, their research was intensified. Their research taught them about the different states man passes through while sleeping and how these states repeat themselves during the night. They found that in the REM-sleep there was an activity very similar to that of waking life but without physical mobility and they thought the answer to the mystery of man might be found there.

They had many interesting experiences which one can read about in their reports. They learnt about the uncompromising difference between man in the dreaming state, which was the name they gave to the activity in REM-sleep, and man in a waking state where he was awake and imprisoned in language an completely dependent, as a member of the society, upon his expression in words. Language is only utterances formed by letters, put together according to certain rules, into words placed next to

each other within the structure of language.

The border where we censor our expressions is the entrance to social life. The Swedish poet Nils Ferlin talks about it in these words: "Man is sitting at the entrance of poetry". At this gate we leave a nonexistent state and enter a state of existence with its criterium of ability to negate; just as it happened to Freud's little grandson in the well-known story called Fort-Da, when the little one managed to master his threatening feeling of being abandoned and to turn them into expressions through words. During socialization we repeat this occurrence millions and millions of times in order to adapt to circumstances, learning to symbolize and to find our way into society. This is for the most part, however, a struggle, nevertheless it makes a story - which grows into a personal myth which tells who we are, but where many unsolved feelings and the thoughts connected with them remain repressed. This is an act of destruction; a phenomenon of vital importance but in general much too rough-cut. We try to cope with this in the dreaming state, where language structure with its time, space and other social networks of agreements are removed. This happens whether we remember a dream or not. But if we are lucky enough to experience in a memory this opening to the entrance of poetry, which some of our repressed emotions have succeeded in slipping through, we have the chance to work

consiously with this pieces of emotional hindrances, the dream!

The dream expresses itself in metaphores and metonymies, consequently it is not to be understood literally. The use of linguistic terminology inserts our thinking, -right now about dreams,- into an understanding of the existence of man within language, a possible way of thinking introduced by the French psychoanalyst Jaques Lacan in his ability to symbolize psychoanalysis and linguistics.

The letter belongs to a category entitled prototypic language sign, because it designates instantly; for example: If we are going to think, say or write the word PIG we know instantly what letters to use, no further time is needed. We can use the letters D or F instead of P in combination with the letters I or G, but then we get other words; the letter S is not possible at all. No one will quarrel with that! With metaphor and metonymy it is the opposite. They are called language signs because of their capacity to indicate a difference; like the difference between dreaming and dream. In the case of metonymy it is the difference regarding what follows; as when we discover boy there follows the discovery of girl, or we can think of the old advert in the Metro of Paris for the fortified wine Dubonnet. First it said Du then Dubon, and finally Dubonnet; Du, Dubon, Dubonnet. For metaphor the difference is regarding the absence, such as the difference between generations or

again to take an example from a popular advert in Sweden which shows only pieces of letters against a background but yet what is absent is fairly easy to read. The running point, as we put it in Sweden, is that this language signs do not mean anything by themselves, although they are letters made into words. They get their meaning from the context in which one finds them. This can be easily understood if we think of a game, any game where we have lost a gamepiece. We know that we can replace it with anything we want, a button, a stone or even a sound, provided that every player agrees. We can also use the same substitute in every other game where we have lost a piece. That is how it is with language signs and it takes some time to discover their context.

When we work with a dream, we know of its funktion as a substitut, and we know that the dream, being a language sign, is capable of substituting in millions of contexts belonging to the dreamer. In the dream-group the members by their work give ideas of such conceivable substitutions.

The aim of our work is to help the dreamer to find the right one for him. One of the keys, the strongest one, is to find the emotion-trigger close in time, because it will serve as a tracker-dog. When the dreamer find his context, the hidden message of the dream leaps out as a readable meaning. It is much the same as for the "I" in the book of Umberto Eco "The pendulum of Foucault". There

the "I" had to understand what entry-key is needed to gain access to the computer program and to the information it holds. He is told several times by the computer that he is wrong. He becomes increasingly upset and when the computer once again tells him that he is wrong and asks him to try again he violently writes the word -NO- and that is the code and the computer opens up to him!

Dreamers and poets are not the only ones who use metaphores. Every language, although we do not think about it, is peppered with them. Even the word "peppered" is one. We talk about "chairlegs", or "to lose face", or "to fall between to chairs", or "to be on the verge of ruin", or "to be on the verge of routine" as a colleague of mine strikingly said, and so on. We understand none of them literally, but metaphorically.

Without metaphores and metonymies the language would be dumb and flat and completely incomprehensibel. Language signs give volume to the language. When we talk we

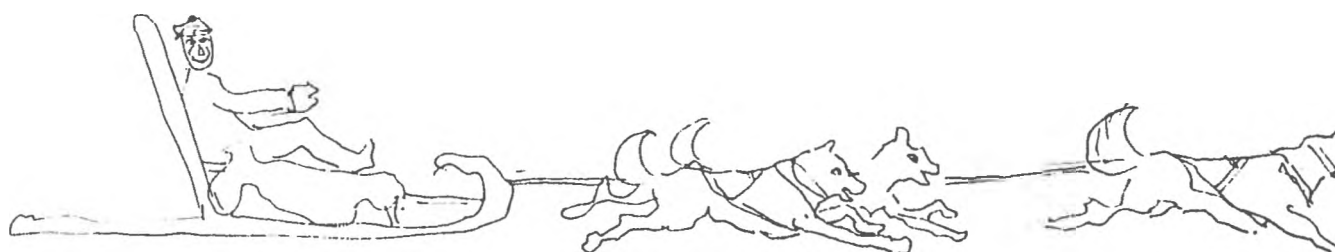
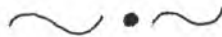
make use of the glide between: the literal and the metaphoric capacity of the language; we play games with it, we have fun with it. That is what we are doing in a dreamgroup - we are getting the language to move!

Today I have 16 years of working with dreamgroups behind me. It is such a rewarding work bringing with it strong feelings of freedom and refreshment, which is something therapists desire. The work only gets more and more interesting - I can not stop doing it! - But I can stop delivering this paper. Before I turn to the Czech author Milan Kundera for the closing words, I want to thank you for your attention.

Milan Kundera really hits the mail on the head in his book from 1995 "The betrayed heredities" when he says: "Not before you thouroughly get to know a phenomenon you can experience its beauty!"

Umeå, Sweden in june 1996

Else Bengtsson

Monte i hundsläde 1988 i Norrbotten

The gentle honesty, the great humility, the warmth, the sense of humour and the metaphorical richness . . .

Well, is there any dividing line between a dream and our dear Montague Ullman?

Travelling further

**Every night I go to sleep
I close my eyes and dive so deep
Into thy realms of elusive dreams
Where the essence of meaning forever
streams
I throw myself in and I rejoice
Gushing torrents give me no choice**

**My whole life in display
I marvel over the sparkling way**

**Swirling in my present feeling
I give myself to wholesome
healing
The heavy load of my eerie past
Has lost its weary weight at last
Trusting I follow into tomorrow
Bringing as a friend my old thorny
sorrow**

*

**When gently washed ashore
I am back where I was before
And yet there is another me
Travelling further into life
with Thee**

*Pia Ekstedt-Huggblom
Sept -96*